

Pääkirjoitus

Käsillä oleva *Näyttämö ja tutkimus 10* juhlistaa Teatterintutkimuksen seuran vuonna 2005 käynnistynyttä julkaisutoimintaa usein uudistuksin. On ilo ja kunnia toimia lehden päätoimittajana tässä muutosprosessissa. Aloitan ensimmäisen pääkirjoitukseni taustoitamalla näitä uudistuksia, sen jälkeen esittelen numeron sisällön.

Uudistuksen tausta

TeaTS:n hallitus asetti syksyksi 2023 työryhmän, jonka tehtäviksi annettiin lehden konseptin päivittäminen sekä toimintatapojen kehittäminen. *Näyttämö ja tutkimus* oli edellisvuonna liittynyt Journal.fi-järjestelmään, ja nyt myös lehden toimittaminen haluttiin viedä samaan palveluun. Tämän ja muiden muutosten toteuttamisen katsottiin hyötyvän siirtymisestä vaihtuvista toimituskunnista päätoimittaja ja toimituskunta -malliin sekä toimituksen jäsenten porrastettuihin kolmivuotiskausiin.

Uudistuksen tarkoituksiksi mainittiin erityisesti toive

kehittää julkaisusta vuosittainen, laaja-alaisesti esittävien taiteiden tutkimusta edustava lehti. Tähtäämme siihen, että *Näyttämö ja tutkimus* mahdollistaa jatkossa vertaisarvioitavien tutkimusartikkelien julkaisemisen siten, että artikkeleita voi tarjota jatkuvasti ja ilman tarkasti etukäteen rajattua teemaa. Tämän rinnalla lehdessä julkaistaan tietyn aihealueen ympärille keskittyviä teemanumeroita.¹

Työryhmä – Heini Granberg, Laura Gröndahl, minä Tua Helve, Marleena Huuhka, Carmen Kautto, Anu Koskinen sekä ryhmää varten huomattavan pohjatyön tehnyt Topi Vainikainen – muodostui seuran jäsenistä ja muista alan toimijoista. Se edusti esittävien taiteiden tutkimuksen eri alueita niin tieteellisen kuin taiteellisen tutkimuksen näkökulmista. Toimitustyön asiantuntevuuden, avoimuuden, selkeyden, tasapuolisuuden ja jatkuvuuden vahvistamiseksi ryhmä päivitti julkaisun kirjoittaja- ja vertaisarviointiohjeet sekä laati toimituksen prosessikaavion. Osana TeaTS:n hallituksen määrittämiä uudistuksia lehdelle perustettiin toimitusneuvosto. Syyskokous 2023 vahvisti neuvoston jäseniksi Annette Arlanderin, Tua Helven, Johanna Laakkosen, Marja Silden, Mikko-Olavi Seppälän ja Joanna Weckmanin.

Ensimmäisen kolmivuotisen toimituskunnan muodostavat kanssani Marleena Huuhka, Anu Koskinen ja Antti Taipale sekä toimitussihteeri Topi Vainikainen. Päätaavoitteemme vuosille 2024–2026 ovat lehden uuden toimintamallin käyttöönotto, sujuvoittaminen ja vakiinnuttaminen. Sitoudumme avoimuuden, moniäänisyyden ja kunnioittavien työtapojen edistämiseen.² Tätä kautta toivomme lehdestä hyvämaineista ja houkuttelevaa kumppania niin kirjoittajille, arvioitsijoille kuin uusille toimittajille. Seuraavaksi pyrimme

¹ Teatterintutkimuksen seura 2023.

² Toimituksen sisäinen palaverimuistio 14.3.2024.

myös *Näyttämön ja tutkimuksen* kotimaisen tunnettuuden vahvistamiseen.

Vakaampien kehitysaskeleiden lisäksi pitkäjänteinen työskentely mahdollistaa myös lehden keskeisen uudistuksen, aiempaa tiheämmän julkaisutahdin. Tästä numerosta alkaen *Näyttämö ja tutkimus* ilmestyy kahdesti vuodessa.

Seuran hallitus on toiminut luotettavana ja kannustavana taustavoimana muutosprosessin eri vaiheissa. Lehden uudistustyö ei olisi ollut mahdollista ilman Tieteellisten seurain valtuuskunnan ja Suomen tiedekustantajien liiton myöntämiä apurahoja. Julkaisun uudesta logosta sekä taittopohjan suunnittelusta suurkiitos graafikko Marjo Malinille, taittourakasta puolestaan toimittajallemme Antti Taipaleelle.

Näyttämö ja tutkimus 10: Katseita menneeseen ja nykyisyyteen

Juhlavan kymmenennen numeron aloittaa kirjoitus ”Ensimmäisen toimituskunnan muistelo ja tervehdys numerolle 10”. Siinä kollegamme, ensimmäisen *Näyttämö ja tutkimus* -lehden toimittajat luovat katsauksen julkaisun syntyhetkiin 2000-luvun alkupuolella. Pia Houni, Pentti Paavolainen, Heta Reitala, Hanna Suutela, lämmin kiitos tuolloin muuratuista peruskivistä ja työstänne seuran ja julkaisumme hyväksi siitä lähtien! Odotan hetkeä, jolloin voimme nykyisen toimituksen kanssa palata muistelemaan omaa työtämme. Toimittaminenhan ei ihanteista huolimatta ole järin suoraviivaista, mutta hyvä yhteishenki ja vahva tahto kohti laadukasta julkaisua ovat korvaamattomia apuja.

Lehden kolme vertaisarvioitua artikkelia edustavat esittävien taiteiden tutkimuksen klassista ydintä: niitä yhdistävät kiinnostus näytelmiin ja kyky osoittaa teatterin ja draaman tutkimuksen tarpeellisuus kulttuurisen ja yhteiskunnallisen ymmärryksen lisääjinä. Nykyisen näivettävän kulttuuripolitiikan aikana artikkeleita lukiessa voi myös iloita viime vuosien merkittävistä näytelmäteksteihin liittyvistä kulttuuriteoista: Teatterin tiedotuskeskus TINFO:n Maaailma näyttämölle -hankkeesta (2022–2024), jossa käännetään harvinaisten kielialueiden näytelmätekstejä suomeksi ja ruotsiksi ja edistetään niiden pääsyä suomalaisille näyttämöille, sekä vuonna 2022 perustetusta Teatterin Uusi Alkukirjasto -pienkustantamosta, joka julkaisee ajankohtaisia ja marginaalisempia esitys- ja näytelmätekstejä ynnä muita teatteriin ja näyttämöihin liittyviä kirjoituksia Suomesta ja ulkomailta.³

Nyt julkaistavat artikkelit analysoivat näytelmätekstejä ja niiden esityksiä ja tulkintaa 1920- ja 1930-lukujen taitteen Suomessa, Ranskassa miehitysajalla 1940-luvulla sekä 2020-luvun Suomessa. Sofia Aminoffin ”En kvinna ser på en kvinna. Blick och begär i Hagar Olssons tidiga dramatik” tutkii suomenruotsalaisen modernistin Hagar Olssonin (1893–1978) kolmea ensimmäistä näytelmää naisen katseen ja halun näkökulmasta. Katri Tanskasen ”Medeian tytär mediayhteiskunnassa. E. L. Karhun *Eriopis* ja kertomisen etiikka” kuvaa, kuinka näytelmäteksti sekä sisällöllään että kerrontansa muodolla asettuu haastamaan mediayhteiskunnan toimintatapoja ja tarinallisuutta. Kai Mikkosen ”Tragedia ja tulkinta. Jean Anouilh’n *Antigonen* poliittinen merkitys miehitysajasta nykypäivään” käsittelee vallitsevan poliittisen ilmapiirin vaikutusta näytelmän vastaanottoon sekä

3 Teatterin tiedotuskeskus TINFO n.d.; Teatterin Uusi Alkukirjasto 2024.

yleisön ja tutkijoiden valtaa luoda teokseen haluamiaan merkityksiä. Monimerkityksellisyys, tulkinnan kehyksien vaikutus sekä näytelmän mahdollisuus vallitsevan rakenteen, narratiivin ja olotilan haastamiseen ovat siis aktiivisesti läsnä jokaisessa artikkelissa. Myös antiikin näytelmien perintö kulkee taustalla joko suoraan tai epäsuoraan.

Tutkimusartikkelien poliittisen luennan ja tulkinnan monimerkityksisyyden teemojen parissa jatkaa vertaisarvioimattomissa kirjoituksissa Pirkko Kosken katsaus Shakespearen *Coriolanus*-näytelmän esityshistoriaan Suomessa vuosina 1912, 1934, 1970, 1971 ja 1991 otsikolla ”*Coriolanus* poliittisena kannanottona”. Kahdessa seuraavassa kirjoituksessa pureudutaan puolestaan teatterin ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin ja kokemuksellisiin praktiikoihin niin tutkimuksen kuin taiteellisen työn kontekstissa. Ilaria Tucci ja Meeri Tiensuu jakavat kokemuksiaan tutkimusprojektista *Homeward: exploring co-creation practices towards integration* (2023–2025) esseessään ”Disclosures of Integration in Devised Theatre Practices”. ”Laboratoriokierroksesta kollektiiviseen mikroskooppiin. Dramaturgin työroolista devising-työryhmässä esityssarjassa *Nano Steps*” antaa puheenvuoron Iris Syrjälle, joka valottaa taiteellista prosessiaan nukketatteriesityksissä, joissa fyysikkojen tiede kohtaa taiteilijoiden tiedon. Teatterihistoriaan luodaan katsaus vielä Eero Sirenin tekstissä ”Tekeillä tutkimus: Haverisen ja Krabben teatteri 1934–1935”. Tässä kirjoittaja avaa perityn valokuva-aineiston inspiroiman, alkuvaiheessa olevan tutkimusprojektinsa lähtöasetelmaa.

Lektiot ja kirja-arviot havainnollistavat kentän moniäänisyyttä tiiviisti. Tämän numeron päättävissä lektioissa ääneen pääsevät Riku Saastamoinen, Riikka Papunen, Marleena Huuhka sekä Tua Helve. Kirja-arviot ovat vuorossa jälleen seuraavassa numerossa. Tulevien arvioiden laatimiseen kutsun niin kokeneet kirjoittajat kuin tutkijat urapolun alkuvaiheilla. Lehtemme edustamien alojen kotimainen julkaisutoiminta ja keskustelu hyötyvät, mitä laajemmin teoksiin tutustutaan ja niistä puhutaan. Nyt on myös aika tarjota ehdotuksia seuraavan teemanumeron valmisteluun: ideat aiheiksi ja vieraileviksi toimittajiksi kevään 2026 numeroon ovat tervetulleita.

Lopuksi kiitän kirjoittajia sekä vertaisarvioijia sujuvasta yhteistyöstä, ajasta ja paneutumisesta. Toimituskunta: työnne on omistautunutta ja tapaamisemme virkistäviä. On ilo työskennellä kanssanne.

Antoisia hetkiä *Näyttämö ja tutkimus 10*:n parissa!

Espoossa 6.11.2024

Tua Helve

Lähteet

Teatterin tiedotuskeskus TINFO. N.d. ”Etusivu. Hankkeet. Maailma näyttämölle.” <https://www.tinfo.fi/fi/Maailma-nayttamolle> (6.11.2024)

Teatterin Uusi Alkukirjasto. 2024. ”Teatterin Uusi Alkukirjasto. TUA.” <https://tuakirjasto.fi/tua/> (6.11.2024)

Teatterintutkimuksen seura. 2023. ”Uudistuva *Näyttämö ja tutkimus* -julkaisu etsii jäseniä lehden toimitusneuvostoon ja toimituskuntaan vuoden 2024 alusta alkavalle kaudelle.”

Facebook 29.11.2023. <https://www.facebook.com/groups/20076506608182> (6.11.2024)